

Lupčianske zvesti

www.slovenskalupca.sk

17. ročník

OBECNÉ NOVINY OBYVATELOV, RODÁKOV A PRIATELOV OBCE SLOVENSKÁ LUPČA

číslo 9 | november 2015

AKTUÁLNE V OBCI

Kamerový systém

2

ZO ŽIVOTA ŠKOLY

Misia za krajmi

4

PRÍRODA

Náš príbeh divočiny

10

SPOLOČENSKÁ KRONIKA

Zomrel Roman Kaliský

11

Pozvánka

Základná škola Sama Cambela v spolupráci s Rodičovskou radou pri ZŠ, Základnou umeleckou školou a Obecným úradom v Slovenskej Lupči pripravuje už tradičné

Vianočné trhy,

na ktoré vás srdečne pozývame. Uskutočnia sa dňa 4. decembra 2015 od 15.30 – 18.00 hod. na parkovisku pri MKS.

Príďte medzi nás ochutnať vianočnú kapustnicu, zohriať sa voňavým punčom a možno i niečo kúpiť z výrobkov, ktoré pre vás vyrobili žiaci školy počas Dňa remesiel. Tešíme sa na stretnutie!

Učitelia a žiaci ZŠ Sama Cambela

Príde Mikuláš

Pozývame všetky deti 4. decembra o 15.30 hodine do parku pri MKS.

Príde Mikuláš, rozsvietime stromček a pre všetkých máme pripravený plný kôš sladkostí a veľakých dobrôt.

Tešíme sa na vás.

Obecný úrad

Tip na darček

Ponúkame vám zaujímavý kalendár, plný historických záberov z obcí banskobystričského kraja. Kúpiť si ho môžete na obecnom úrade, cena je 2,90 €.

Pocítili sme zemetrasenie

Dňa 3. novembra 2015 došlo na strednom Slovensku k zemetraseniu s lokálnou magnitúdou 3,2. Seizmológovi informujú, že podľa nahlásených pozorovaní by sa malo epicentrum nachádzať pri obci Predajná v okrese Brezno.

Patrí medzi slabšie mierne zemetrasenia, informovali z oddelenia seizmológie Ústavu vied o Zemi SAV. Pocítili sme ho aj u nás v Slovenskej Lupči krátko po štrnástej hodine a vystrašení ľudia ho prirovnali k výbuchu plynu, bolo počuť aj dunenie, v policiach hrkotali poháre, taniere.

Na šťastie sa nezaznamenali zranenia ani vážnejšie škody.

Zdroj: Internet, spracovala ED

Zber plastov

10. december 2015

Ostrihám
a upravím Vášho
štvornohého
miláčika
u Vás doma.
Kontakt:
0903 671 001

Príspevky,

ktoré sa neuverejnili v tomto čísle, nájdete v decembrovom vydaní. Uzávierka je 11. decembra.

Kamerový systém už splňa to, čo sa od neho očakáva

V októbri bol do prevádzky v našej obci uvedený kamerový systém, ktorý pozostáva z nahrá-

vacieho zariadenia a bezpečnostných kamier. Kamerový systém zastrešuje momentálne 7 nových

kamier, ktoré sa budú postupne dopĺňať. Monitorovanie verejných priestranstiev pomocou kamerového systému predstavuje v súčasnosti veľmi účinnú prevenciu kriminality v oblasti ochrany verejného poriadku a majetku. Prispieva k zníženiu percenta krádeží a rôznych prejavov vandalizmu na verejných priestranstvách a posilňuje dozor nad dodržiavaním verejného poriadku. Monitorovacie miesta sú napojené na obslužné pracovisko s 24 hodinovou nepretržitou prevádzkou. Týmto spôsobom bude zabezpečená ochrana zdravia a majetku obyvateľov a tiež majetku fyzických a právnických osôb, pôsobiacich na území obce.

eg

Začalo sa vykurovacie obdobie

Zimné vykurovacie obdobie je sprevádzané aj zvýšeným nebezpečenstvom vzniku požiarov rovnako od samotných systémov vykurovania, ako aj od nesprávnej obsluhy, o čom nás každoročne presvedčia aj štatistika požiarovosti. Aby sme predchádzali týmto nežiaducim javom, chceme vás stručne informovať o tom, ako im predísť.

Najčastejšie zisťované nedostatky sú nevyhovujúci technický stav komínov, nesprávna inštalácia a obsluha vykurovacích telies, nedovolená manipulácia s otvoreným ohňom a horľavými kvapalinami, ponechanie detí bez dozoru, odkladanie žeravého popola na nebezpečných miestach a do horľavých nádob a pod.

Hasiči vám ponúkajú niekoľko dobrých rád:

- neprekurujte vykurovacie telesá, neskladujte a nesušte v ich blízkosti horľavé materiály a neponechávajte ich bez dozoru,
- nepoužívajte na rozkurovanie horľavé kvapaliny, najmä benzín, petrolej, naftu či denaturovaný lieh,
- inštaláciu vykurovacích telies zverte vždy odborníkom pri pl-

nom rešpektovaní pokynov výrobcu,

- dbajte na to, aby vykurovacie telesá - šporáky, pece a pod. boli umiestnené na nehorľavej podlažke, predpismi určených rozmerov a odborne zaústené do komínových priechodov,
- popol z vykurovacích telies vysypajte zásadne do nehorľavých a uzavierateľných nádob,
- v zimnom období, najmä na dedine vytvárajú požiarne nebezpečenstvo primitívne drevené udiarne. Preto venujte údeniu potrebnú pozornosť, aby vašu prácu nezničil požiar,
- nezabúdajte ani na vianočný stromček, pôsobiaci neopísateľnú radosť najmä deťom, už mnohokrát narušil čaro Vianoc vznikom požiaru od zapálených sviečok,
- dbajte na to, aby neboli ponechané v prevádzke a bez dozoru také spotrebiče, ktorých parametre a vyhotovenie vyžadujú

trvalý dozor, ako sú napr. tepelné spotrebiče bez automatickej regulácie,

- dodržujte predpismi stanovené zásady pre skladovanie a používanie horľavých kvapalín, kovových tlakových nádob na propán-bután, tuhé palivá a iné materiály.

Len dôsledným dodržiavaním rád a nariadení, platných pre

ochranu pred požiarom, možno predísť možnému vzniku požiarov vo vašich domovoch.

Na zamedzenie týchto závad v zmysle zákona NR SR č. 314/2001 Z. z. Obecný úrad ustanovil preventívne protipožiarne komisie, ktoré vykonávajú protipožiarne preventívne kontroly v obci na predchádzanie nebezpečenstva vzniku požiarov.

Každý občan je povinný dodržiavať Vyhl. NR SR č. 401/2007 Z. z., ktorá sa zaoberá výstavbou a používaním, čistením, kontrolou komínov a dymovodov. Taktiež Vyhl. MV SR

č. 94/04 Z. z., ktorá sa zaoberá technickými požiadavkami na protipožiarne bezpečnosť a používanie stavieb a Vyhlášku MV SR č. 258/2007 Z. z. o zabezpečení požiarnej ochrany pri skladovaní uvädnutého krmu, sena, slamy a iných suchých rastlín, dreva a tuhého paliva.

Porušením týchto právnych nariadení sa dopúšťate priestupku, čo môže mať za následok riešenie priestupku na Obecnom úrade v Slovenskej Lupči alebo na Okresnom riaditeľstve Hasičského a záchranného zboru v Banskej Bystrici.

**J. Chriaštel',
veliteľ DHZ v Slovenskej Lupči**

Zaujímavosti k obnove horného nádvorja Hradu Ľupča – 6. časť „Zreštaurované omietky“

Po kratšej odmlke vám prinášam ďalšiu sériu článkov o obnove horného nádvorja Hradu Ľupča. Stavebné a reštaurátorské práce na tejto časti pamiatky výrazne pokročili, a preto mi dovoľte, aby som informoval o nových poznatkoch, ktoré sme získali počas realizácie prác.

Sekcia fresky na donjone

Obnovené fasády s výmalbou

Každý z nás si už určite položil otázku, či hrady boli v minulosti omietnuté alebo ich murivo pozostávalo prevažne z holého kameňa, ako to vidíme v súčasnosti na viacerých zrúcaninách. Veľkú časť čitateľov sklamaním, pretože na základe viacerých historických výskumov je dokázané, že značná časť hradov v stredoveku bola omietnutá (najmä ich obytné a obranné časti). Stredoveká omietka bola charakteristická tým, že obsahovala vysoký podiel vápna. Aby bola odolná, do vápna sa prímiešaval piesok, drevené uhlie a niekedy keramické črepiny. Omietky neboli len biele, ale v mnohých prípadoch sa zachovalo zdobenie nárožia (rohov), okenných otvorov a v menšom počte veľkorozmerné fresky, ktoré zdobili exteriér. Bohato zdobené fresky boli charakteristické skôr pre interiéry stredovekých hradov, kostolov a domov mešťanov. Výzdoba závisela od charakteru

miestnosti. V kaplnke tak nájdeme náboženské motívy, v iných častiach zas rôzne svetské motívy, výjavy zo života, poľovnícke radovánky, portréty alebo dokonca vyobrazenia rodových sídiel.

Stav omietok na hornom nádvorí Hradu Ľupča sa pred výskumom prezentoval ako jednoduchý s minimálnou výzdobou. Doplňujúci výskum fasád potvrdil nárožné kvádrowanie na donjone a juhozápadnej veži. Výskum však lokalizoval nové, výnimočné nálezy, ktoré boli lepšie vnímateľné po celoplošnom odkryve mladšieho muriva. Na fasáde juhozápadnej veže bolo zreštaurované nárožné kvádrowanie, korunná rímsa, tvorená obdĺžnikovými pásmi so štvrtkruhovými výsekmami v rohoch, pasparta (znázornenie kameňa v omietke) okenného otvoru a rozsiahly barokový motív v ľavej časti od okna. Jednotlivé dekoratívne prvky boli predryté a následne vyplnené náterom tmavo-červenej farby. Postup obnovy pri výzdobe na arkádovej chodbe bol opačný. Celá plocha fasády nad rímsou (čiže horná časť arkád) bola prekrytá vrstvou štruktúrálnej tónovanej omietky hnedého odtieňa. Reštaurátori rytou linkou vyznačili dekoratívne členenie fasády a po vyzretí na okolie motívov naniesli náter bielej farby. Na tejto časti pamiatky tak vznikol zaujímavý opakujúci sa tvar s bielym lemovaním. Najväčší rozsah malieb bol realizovaný na fasáde donjonu. Z čelnej strany veže sa zreštaurovala takzvaná nepravá bosáž v tmavo-šedej farbe. Je to

v podstate napodobenie kvádrového muriva v malte. V okolí okien bola obnovená rozsiahla výmalba s rastlinnou dekoráciou. Realizátor reštaurátorských prác sa rozhodol pôvodnú výzdobu zakonzervovať a naniesť na ňu kópiu v pomere 1:1 k originálu. Pôvodná maliarska výzdoba horného okna bola ornamentálnejšia a lepšie zachovaná ako zdobenie dolného okna. Akademický maliar Miroslav Šurin po prepauzovaní originálu naniesol na fasádu pôvodné odtiene čiernej, tmavo-šedej, červenej a zelenej farby. Výsledkom jeho práce je bohato zdobený okenný otvor, ktorý sa zaradil medzi najhodnotnejšie fresky hradu. Spodné okno je zdobené čiernym a tmavo-šedým odtieňom, ktorý dopĺňajú lístočky v zelenej farbe. Výzdoba tohto okna sa v spodnej časti zachovala v minimálnom rozsahu, preto ju bolo potrebné reštaurovať analytickým spôsobom na základe

iných nálezov z Hradu Ľupča. Na záver boli kamenné ostenia okien prekryté tmavo-šedým náterom.

Novo objavená výtvarná výzdoba na okenných otvoroch donjonu, arkádových chodieb a rozsiahly motív na juhozápadnej veži sa stali ďalšími umeleckými hodnotami hradu. Po ukončení ďalších prác, ako je osadenie vitrážnych okien, dverí a svetiel, získa fasáda komplexný rozmer, ktorý umocní celkovú vnímateľnosť. Horné nádvorie sa touto etapou prác výrazne obohatilo a pretvorilo na jeden kultivovaný priestor. Verím, že v budúcnosti sa návštevníci prehládok a kultúrnych podujatí hradu o tom presvedčia na vlastné oči.

autor: Mgr. Vladimír Homola, kastelán Hradu Ľupča

zdroje: Akad. mal. Jozef Dorica,

Reštaurátorský výskum Hradu Ľupča, 2003

Akad. mal. Miroslav Šurin a kol.,

Reštaurátorský výskum horného nádvorja, 2015

Fasáda donjonu po reštaurovaní

Zreštaurovaný barokový motív

Žiaci na I. stupni Základnej školy Sama Cambela súťažili

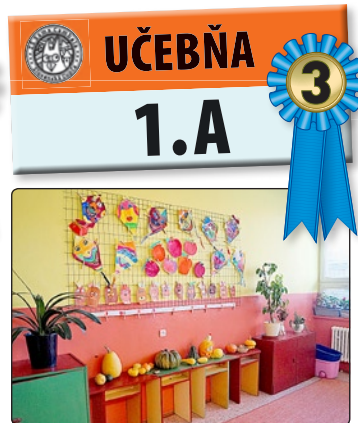
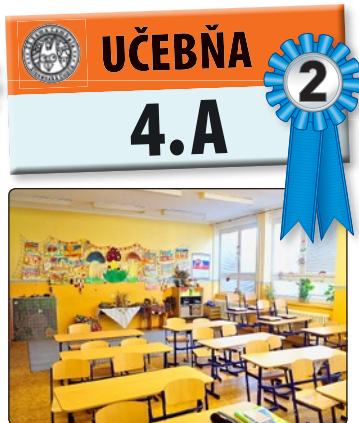
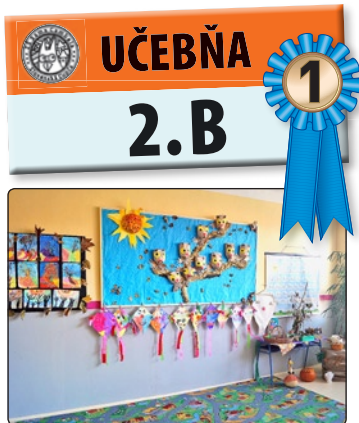
Súťaž o najkrajšiu jesennú výzdobu

Naše deti sú šikovné a zručné, o čom nepochybujeme. Na vlastné oči sme sa o tom presvedčili pri návšteve tried I. stupňa našej školy. Z každej triedy dýchala príjemná jesenná atmosféra a členovia komisie mali ťažkú úlohu vybrať spomedzi súťažiacich tried tú najkrajšiu. Nakoniec sa to predsa len podarilo a detúrence boli školskou radou odmenené.

Výsledky

1. miesto 2. B
 2. miesto 4. A
 3. miesto 1. A
- Gratulujeme.

eg

Misia za krojmi z Dobrej Nivy

To, že sa snažíme získať akékoľvek kroje pre naše deti akýmkoľvek spôsobom, už asi novinka nie je. A novinkou už tiež nie je, že v našom okolí žije mnoho dobrých ľudí, ktorí nám pomáhajú ako môžu. S myšlienkou, lepšie povedané ponukou, získať nejaké kroje z Dobrej Nivy prišla Evka Kováčiková. Spomenula, že jej po starých rodičoch nejaké doma zostali a je nám ich ochotná požičať. Veľmi sme sa potešili a hneď sa aj vybrali na návštevu ich pozrieť a dohodnúť sa.

Pre niekoho to môže byť len kus

odevu, ale pre nás folkloristov, má každý kus kroja svoju hodnotu - výšivka, materiál, zdobenosť... Okrem hodnoty „materiálnej“ má pre svojho majiteľa aj hodnotu duchovnú. Často je kroj dedičstvom, spomienkou či „kúskom mladosti“ svojho majiteľa a preto vieme pochopiť, že ľudia sa s takýmito krojmi neradi lúčia. O to viac si vážime, že ich Kováčikovci boli ochotní do súboru požičať a tak umožniť našim deťom zaskvieť sa v takýchto pokladoch aj na pódii. Keď sme už mali krojový základ, rozhodli sme

sa ho rozšíriť, aby sme poskladali aspoň zopár kompletných krojov. Oslovili sme vedúcu Dobrony Kvetku Babiakovú, či by nám vedela pomôcť. Počas konferencie *Škola s regionálnou výchovou*, ktorá sa konala v Dobrej Nive, sme stretli aj pani Baculíkovú, ktorá nám tiež zoznala nejaké kroje od starších obyvateľov obce. A keď nám všetko pripravili, vybrali sme sa do Dobrej Nivy. *Veľmi pekne ďakujeme Kvetke aj pani Baculíkovej za pomoc.* Niektoré kroje nám darovali, niektoré sme odkúpili, ale spolu s krojmi od Kováčikov-

cov sme vyskladali šesť kompletných, originálnych, jedinečných a vzácných krojov. Veľmi sa tešíme a všetku tú pomoc si nesmierne vážime. Teraz sú na rade naše deti, aby nielen zachovávali kroje Dobrej Nivy v stave v akom ich máme, ale aby reprezentovali Dobronivský folklór prostredníctvom čísla, ktoré pripravujeme. Pretože tak ako povedala Kvetka, oni ako Dobronivčania budú hrdí na to, keď sa ich zvyky budú naďalej uchovávať aj prostredníctvom našich detí.

Jana Krížová

Šarkaniáda

V pondelok 26. októbra sa družáci vybrali na rokmi overenú, pre deti úžasnú a dlho očakávanú akciu – Šarkaniádu. Boli by sme išli aj skôr, ale počasie nám to nedovolilo, a tak s prvými lúčmi slniečka nás už v školských laviciach nemohlo nič udržať. Podarilo sa nám aj roz-

FOTO: <https://plus.google.com/u/0/photos/103055290152911178408/albums/6210422011942200017>

od vetrička. Už teraz sa tešíme opäť na túto akciu o rok.

Druháci

plieť šarkany, ktoré len čakali na svoju príležitosť a, hurá, na hrad... Teda pod hrad, na lúku, kde sme s radosťou naše šarkany vypustili, poriadne vyvetrali a pritom si aj zasúťažili. Vyhrali všetky šarkany, od najvyššie lietajúcich, po najvytrvalejšie, najusmievavejšie, s najdlhším chvostom, doma vyrobené i kúpené. S úspechom sme obsadili aj kategóriu „pomocníkov a reštaurátorov pokazených šarkanov“. Domov sme odchádzali s úsmevom na tvári a červenými líčkami

Lampiónová paráda

Kto zaváhal, môže ľutovať

„Pozývame všetky deti a samozrejme aj ich rodičov a starých rodičov na lampiónový sprievod, ktorý bude 14. novembra 2015 o 16. 00 hod.“

Týmto textom sme vás pozývali na **Lampiónovú parádu**, ktorá sa naozaj vydarila.

Prišli nielen detičky s rodičmi, ale aj starí rodičia, kamaráti a všetci boli nadšení.

Po lampiónovej promenade sa kinosála zaplnila do posledného miesta, kde pre všetkých pripravila naša ZUŠ bábkové divadlo.

Na túto vydarenú akciu prišlo niekoľko ohlasov, jeden z nich vám ponúkame:

Vážený pán starosta, dovoľte mi, aby som sa Vám, ako aj celému organizačnému štábu akcie „lampiónový sprievod“, poďakovala za príjemné popoludnie a večer, ktorý

som spolu s mojimi vnukmi prežila v Slovenskej Lupči. Verte mi, že je potrebné poďakovať sa organizátorom, ktorých síce nevidieť, ale na dnešné podmienky, kedy väčšina „sedí“ pri televízore, cítiť, práve pri takejto rodinnej akcii. Ono to nie je nič samozrejme „prebudiť“ záujem o organizovanie akcie pre druhých na úkor vlastného voľného času.

Ešte raz - srdečná vďaka.

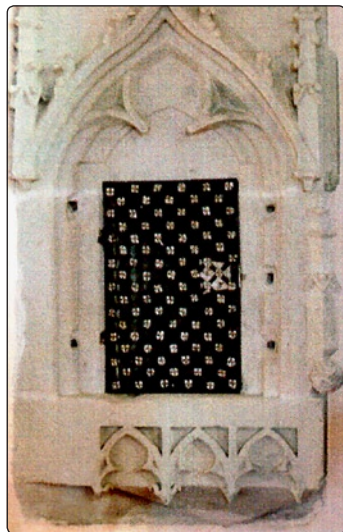
Spozdravom Ďuríková

Sprievodca lupčianskymi pamiatkami

V druhom pokračovaní nášho seriálu Sprievodca lupčianskymi pamiatkami sa dozvieme, čo zaujímavé nás z pohľadu architektúry čaká pri návšteve Kostola Najsvätejšej trojice, kto je pochovaný v jeho hrobkách a ako to bolo s krásnou Apolkou a jej vyslobodením zo zajatia sebeckými hudcami.

Architektúra kostola

Kostol pozostáva z polygonálneho presbytéria, trojlodia a veže. Kostol je 32,24 m dlhý, 17,70 m široký a 13,27 m vysoký. Presbytérium je zaklenuté dvoma poľami gotickej rebrovej krížovej klenby. Rebrá sú raz žlabené, späť svorníkmi, na jednom svorníku je list, na druhom dva psy. Rebrá nasadajú na trojlaločný zväzok prípor, ktoré zalomením prisadajú k stene vo výške okenných parapetných dosiek. Na ľavej strane svätyně je gotické pastofórium, otvor je v tvare oslieho oblúka. Dve štylizované gotické vežičky stoja na ľaliových oblúkoch. Na spodnej časti pastofória vidieť zdobenie v tvare kolieska s priemerom 16 cm so zakrivenými paprškami, tento znak sa pripisuje staviteľovi kostola.

Za oltárom je vchod do renesančnej pohrebnej kaplnky. Je to hrobka rodu Tríbel, pánov Hradu Lupča. Má klenbu so štukovými rebrami a oproti vchodu náhrobník s textom. Renesančný náhrobník je z červeného mramoru a štuko lustro (z latinčiny – znamená lesklý štuk), na dvoch stĺpoch spočíva tympanon, z dvoch strán pylóny, na ich piedestáloch reliéfy ženských hláv. V strede je tabuľa s nápisom.

Trojlodie kostola je rozdelené 2 – 2 piliermi so skosenými hranami, klenba valená s lunetami, na nej rozvedená štuková rebrová sieť so štukovými svorníkmi. Klenba je datovaná nápisom, ktorý informuje o ukončení stavby: ANNO DNI 1615

Nad chórom je vo svorníku štukový znak Lupče – holub so svätôžiarou s nadpisom:

SIGILLVM CIVITATIS LIPSCHESOLIENSIS (...pečať mesta Lupča...)

Chór je barokový, konklávný oblúk cez celé trojlodie. Veža je začlenená v stavbe, jedným podlažím prevyšuje západnú fasádu, ktorá následkom rôznych prestavieb objektu je jednotná. V podvežovom priestore sú v stene zamurované 3 náhrobné kamene, renesančné.

Sú tu dva murované podstavce, na ktorých stáli donedávna dve drevené plastiky /údajne stredoveké/ sôch svätcov – sv. Petra s kľúčmi a sv. Pavla s rímskou šablou. Podľa ústneho podania pochádzali

z kláštorného kostola. Boli pravdepodobne odstránené pri posledných úpravách v roku 1945.

K úpravám v tomto roku sa pripisuje aj maliarska výzdoba interiéru kostola, ktorú realizoval akademický maliar Edmund Massay z Nitry.

Tajomné epitafy a hrobky kostola

Epitaf Imricha Árvayia, prefekta hradného panstva okolo roku 1709, bol umiestnený v dlažbe pri vchode do kostola. Neskoršie bol vyzdvihnutý a zamurovaný do bočnej steny vstupu do kostola, vedľa epitafov rodiny Rubigallovcov. Na povrchu kamennej dosky je zreteľné zošľapanie kameňa, čo potvrdzuje jeho umiestnenie v podlahe kostola.

Epitaf Pavla Rubigalla má na kamennej doske reliéf s vyobrazením človeka s krídlami, ktorý v pravej ruke drží ľudskú lebku a v ľavej ruke banícky odznak.

Ten môžeme vidieť na druhom náhrobníku. Na tomto epitafe je

nápis v latinčine. Je však veľmi zničený a je možné identifikovať len slovo „Flávius“.

Epitaf bol pôvodne zamurovaný v severnej stene kostola, je krásnej barónky Apolónie Laurincovej a jej matky Sary Rubigallovej, ktorých rodinný erb mal v modrom poli červeného kráčajúceho kohúta a nad ním kráčajúceho jeleňa. Tento znak môžeme vidieť na náhrobníku v predsieni kostola s nemeckým nápisom. Pod ním odpočívala manželka Pavla Rubigalla, Sára Rubigallová a jej dcéra Apolónia, vydatá barónka Dóczyová Lórinčová. Aj tento nápis je zničený a nečitateľný až na slovo „geboren“.

Hrobka rodiny Tríbel je umiestnená vľavo za hlavným oltárom v pristavanej kaplnke.

Gašpar Tríbel zomrel 31.7.1620 a je tiež pochovaný v hrobke. V kostole je pochovaný aj veliteľ Hradu Lupča Eliáš Sály „Burggraf aus Lypch“, ktorého pohrebna zástava ešte nedávno visela v kostole. Bol na nej nápis: „Anno 1590 Die 9. Aprilis o hodine 12 po poledni skonal Výborný a Slávny Pan Elias Salius posledný tohto pokolenj. Jeho Mayestanosti Cysarske zámku Luboczanskeho Praefectus a tu gest pochovan Veku sweho 34 Ann.“

Okrem spomínaných tu ležia aj Dóciovci a viacerí Fabriciusovci.

Pokračovanie v budúcom čísle

Na základe spracovaného materiálu

Mgr. Petra Mosného pripravila

Ivona Dobišová

Príbeh krásnej Apolky a sebeckých hudcov

Apolónia bola známa krásavica, ktorá sa vydala za Vavrinc Dóczyho. V svätobeňadických konventných dokladoch sa takto spomína: „Apollonia, filia pauli Rubigalli a Kartsdorf ex sára Sally ab Hinsperch genita.“

Koncom 16. storočia sa Turci pohybovali na sever od Levíc. Apolónia vtedy bývala s manželom Vavrincom Dóczyom v kaštieli v Zarnovici. Turci barónku zajali a peknú Apolku odviezli do Carihradu. Bola v sultánovom hárme tri roky, až pokiaľ ju nevyslobodili sebeckí hudci. Preziekli sa za dervišov a v prestrojení ju potom priviedli domov. V skutočnosti pravdepodobne došlo k vykúpeniu, lebo rodina sa z dlhov z vykúpenia dlho nemohla spamätať.

Zachovajme minulosť aj pre budúcnosť!

Som jeden z vás, Lupčanov. Zbieram, renovujem, opravujem a uskladňujem staré pracovné nástroje, náradie, výrobky a iné potreby pre domácnosť. Zbieram veci našich pradedov a prababičiek, aby sa zachovali pre deti našich detí a aby mohli obdivovať prácu ich šikovných rúk. Ak neviete, čo s vecami a je vám ľúto ich nenávratne vyhodit' do smetí, podarujte ich do zbierky. Prídeme, odvezieme, opravíme a vystavíme aj s menom pôvodného majiteľa. Ohľadte sa!

Kontakt: Ing. Ivan Číž, 048/419 69 69, 0905 332 163

Slovenské a naše

Váženým čitateľom Lupčianskych zvestí by som rád predstavil posledné dve naše národné plemená psov.

Sú to: Slovenský hrubosrstý stavač a Československý vlčiak. Ide o pomerne mladé plemená psov. Šľachtenie slovenského hrubosrstého stavača začalo v štyridsiatych rokoch dvadsiateho storočia. Na jeho začiatkoch stál náš významný slovenský kynológ pán Koloľman Slimák. Pri výbere psov na vyšľachtenie nového plemena sa zamerával na hrubosrstých stavačov sivastého sfarbenia. Toto nové plemeno vzniklo z troch pôvodných rás, na ktoré boli využité weimarský stavač, český fúzač a nemecký drôtosrstý stavač. Prvé jedince tohto plemena sa zapisovali do experimentálnej plemennej knihy od roku 1950, zastrešenej Slovenským poľovníckym zväzom. Ako hrubosrsté weimarské stavače. Tu však vznikol problém, nakoľko oficiálny štandard weimarského stavača neuznáva hrubosrstú formu, i keď v slovenskom preklade štandardu bolo uvedené, že niekoľko jedincov hrubosrstej formy sa chová na Slovensku. V roku 1975 nemecký klub weimarských stavačov odpovedal slovenským chovateľom, že štandard jednoznačne nepozná žiadnu hrubosrstú formu. Avšak početnosť hrubosrstej formy vo vtedajšom Československu bola už veľká a jej obľúbenosť u poľovníkov ešte väčšia. Prinútilo slovenských chovateľov, aby sa pokúsili o uznanie samostatného plemena psov na pôde FCI (Fédération Cynologique Internationale). Snaha vtedajších nadšencov pre toto plemeno bolo zavŕšené šiesteho júna v roku 1983 na zasadnutí uznávajúcej komisie FCI v Madride, kde slovenský hrubosrstý stavač bol uznaný ako samostatné plemeno psov pod číslom 320. Teraz, chvalabohu, naši chovatelia nemali také problémy ako pri dvoch našich starších plemenách psov. Nášho slovenského hrubosrstého stavača môžeme charakterizovať ako vynikajúceho všestranného stavača. Prednosťou je jeho ľahká cvičiteľnosť. Je náruživý a prirodzený vodár, rád vynáša z vody na poľovačkách zastrelené kačice a husi, taktiež je spoľahlivý farbiar na dohľadávanie postreľenej srnčej zveri. Povahu má priateľskú a milú, je vyrovnaný a pokojný na poľovačkách. Býva neúnavný, je schopný do úmoru prinášať za-

strelenú zver, len aby urobil radosť svojmu pánovi. Toto naše plemeno nie je až také početné ako niektoré iné plemená stavačov. Okrem Slovenska sú malé populácie chované vo Švajčiarsku, v Nemecku, Írsku, Českej republike, Anglicku a vo Francúzsku.

História československého vlčiaka je veľmi zaujímavá. Kým pri slovenskom hrubosrstom stavačovi boli medzi sebou krížené tri druhy stavačov, v prípade československého vlčiaka to bolo kríženie nemeckého ovčiaka a karpatského vlka. Toto plemeno bolo vyšľachtené ešte za čias spoločnej socialistickej republiky Čechov a Slovákov, avšak po rozdelení vzájomného štátu ho zdedilo ako svoje národné plemeno Slovensko. Hlavným dôvodom tohto gesta, bude fakt, že predkom plemena bol v hojnom počte karpatský vlk. Ich pôvod bol teda v regióne, patriacom do malebnej krajiny medzi Tatrami a Dunajom. Otcom tohto plemena je pán inžinier Karol Hartl. V roku 1955 došlo ku skríženiu vlčice s nemeckým ovčiakom. Tento historický moment je často negovaný, aj keď za vzniku československého vlčiaka je priamo zodpovedný Ing. Karol Hartl, ktorý nemal v pláne vyšľachtiť nové plemeno. Isté zásluhy treba pripísať dvojici vojakov z povolania – majorovi Rosíkovi a nadporučíkovi Kubaskovi, ktorí sa dostali ku šteniatku tohto kríženia po výcviku roku 1956 a nasadili ho do služby ako strážneho, stopovacieho a hliadkovacieho psa pri ochrane štátnej hranice. Svojich nadriadených presvedčili, že tento kríženec je pre danú prácu priam stvorený. Až tu sa začala vývojová etapa tohto plemena, ktorú bedlivo riadili a sledovali silové rezorty ČSSR. Od výsledku si sľubovali

Československý vlčiak

veľa, ale nakoniec ich čakalo veľké sklamanie. Československý vlčiak voči nemeckému ovčiakovi mal pomerne viac výhod. Prvá výhoda je, že zdedil po vlkovi vytrvalosť. Veď sa hovorí, že „vlka živia nohy“. Jedincovi československého vlčiaka stačí po zhruba stokilometrovom behu na úplnú regeneráciu po zaťažení štvorhodinový odpočinok, avšak u nemeckého ovčiaka už len pri päťdesiatich kilometroch behu treba na regeneráciu až dvanásť hodín. Jeho čuch je podstatne vyvinutejší a lepší, ako má nemecký ovčiak, taktiež jeho orientácia v teréne, nehovoriac o odolnosti voči chladu a horúčave. Toto všetko spolu so vzhľadom zdedil po vlkovi. Ale len málo jedincov tohto plemena sa hodí do pozície strážneho psa. Vďaka tomu sa silové rezorty o toto plemeno prestali zaujímať a vrátili sa k plemenu nemecký ovčiak. Avšak v civilnom sektore vývoj pokračoval ďalej, v roku 1966 chovatelia mali požiadavku, aby sa československý vlčiak zapísal do knihy chovu a bol oficiálne odlišný od nemeckého ovčiaka. Ich snaha bola vytvorenie chovnej základne tohto mladého nového plemena, lenže komisia to rázne

zmietla zo stola. V roku 1982 po krvopotnej snahe hŕbky horlivých chovateľov vznikol prvý oficiálny Klub československých vlčiakov v Brne. Postupne vznikali aj v Prahe a Bratislave. Netrvalo dlho a kluby prijali do Kynologického zväzu ČSSR. Následne bol československý vlčiak uznaný za národné plemeno FCI 13. júna 1989 pod číslom 332. Ako to už býva zvykom, popri množstve pozitív zákonite sú aj negatíva, ale to všetko závisí od uhla pohľadu, lebo v armáde práve tie ďalšie vlastnosti československého vlčiaka boli brané ako veľké negatíva. Československý vlčiak je pes jedného pána, vo vlčej svorke je vodca autorita, podobne aj československý vlčiak berie svojho pána ako vodcu svorky a druhého nerešpektuje. Počul som od jedného chovateľa tohto plemena jednu príhodu: „Psovodi, ktorí vycvičili od mala tieto psy, odchádzali po dvoch rokoch do civilu. Keď už boli nastúpení vo vétrieskach a tie psy to videli, akoby vytušili, že od nich odchádzajú navždy, snažili sa dostať zo svojich koterčov a vážne sa začali pri preliezaní zraňovať. Tak tí vojaci museli pozoskakovať z vétriesok a bežať ku psom. Bol to prejav vernosti jednému pánovi.“

Základné požiadavky na československého vlčiaka sú stredná veľkosť, značná pohyblivosť a jednoznačne vlčí výraz a vzhľad, oči majú jantárovo-žlté sfarbené, chôdzu musí sprevádzať ľahký beh vlka. Ďalej musí mať vytrvalosť, každý chovný jedinec musí úspešne absolvovať vytrvalostnú skúšku. Ide o prekonanie bežeckej trate, ktorá je u dospelých psov 50 kilometrov, u mladých psov 25 kilometrov.

Československý vlčiak je mladé plemeno, ale postupne si získava svojich priaznivcov aj u nás, aj v zahraničí.

Roman Lakomčík

Slovenský hrubosrstý stavač

Konferencia „Škola s regionálnou výchovou 2015“

Združenie pedagógov zo škôl s regionálnou výchovou každoročne organizuje výročnú konferenciu, na ktorej akredituje nové členské

školy. Okrem získania tohto ocenenia učitelia medzi sebou prezentujú možnosti uplatňovania regionálnej výchovy na školách, diskutuje sa s odborníkmi v tejto oblasti a zároveň sa školy prezentujú aj vlastnou činnosťou prostredníctvom svojich žiakov v časti, nazývanej Regionálne pexeso. Nebolo tomu inak ani tento rok. Konferencia sa konala pod názvom „Škola s regionálnou výchovou“ v ZŠ Juraja Slávika Neresnického v Dobrej Nive. Po slávnostných príhovoroch domácej pani riaditeľky ZŠ PaedDr. Márie Slosiarikovej a starostu obce Dobrá Niva Ing. Martina Krúdyho zhodnotil činnosť združenia za rok 2015 riaditeľ združenia, ktorým je náš

pán riaditeľ, PaedDr. René Kováčik. Úvodné referáty predniesli vysokoškolskí učitelia z Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Potom už regionálnu výchovu na MŠ a ZŠ J. Slávika Neresnického prezentovali viaceri domácich pedagógov, ktorí veľmi zaujímavým spôsobom priblížili krásy a zaujímavosti Dobrej Nivy. Po úvodnej časti nasledovala prestávka a prezentácia obcí mikroregionu Pliešovská kotlina. Počas odbornej časti konferencie sa deti, ktoré prišli reprezentovať svoje školy, zúčastnili na tvorivých dielnach, kde si vyrábali krásne predmety. Potom sa už len pripravovali na obľúbenú časť konferencie pod názvom

FOTO: <https://plus.google.com/u/0/photos/103055290152911178408/albums/6215615080163342193?authkey=CKHbocWcmqrBCg>

Regionálne pexeso. To predstavuje prehliadku žiakov z členských škôl, ktorí pomocou scénky, príhovoru,

tanca či spevu prezentujú regionálnu výchovu na svojej škole. Tento rok sa regionálneho pexesa zúčastnilo 5 škôl a vystúpenia, ktoré si pripravili učitelia s deťmi, boli veľmi pestré a nápadité. Naše druháčky – Veronika Hlaváčová, Evička Jakušová, Romanka Klimentová, Emka Kováčiková a Betka Milovská prezentovali našu školu s prezentáciou na tému „Sudičky“, za ktorú získali obrovský potlesk. Každá škola si domov odniesla mnoho zážitkov, nápadov, inšpirácií i darčiek od inej školy. Počas konania konferencie sme v Dobrej Nive strávili krásny deň a veríme, že pre nás všetkých aj užitočný.

Jana Krížová

Stretnutie po roku

Ani sme sa nenazdali a opäť nás po roku poctili návštevou starenky z domova dôchodcov. Pripravili sme si pre ne pestrý program, v ktorom im druháci zaspievali, zatancovali a zahrli na hudobných nástrojoch. Ôsmačky spestrili program básničkou, vľúdnym a pekným slovom, ktorým sa svojej návšteve prihovorili. Tety si zaspomínali na staré časy, keď aj ony bežne používali predmety, ktoré sú dnes v našej regionálnej izbičiči len vystaveným exponátom. Mali sme pre ne pripravené otázky, na ktoré nám rady odpovedali. Dozvedeli sme sa, čo robia vo svojom voľnom čase. Sme radi, že k nám prišli a veríme, že nás navštívia aj o rok.

Karolína Konvičná, Barbora Burgerová, Andrea Šariková, 8.A

Úcta k starším

Dňa 21.10.2015 sme pre dôchodcov z Domova sociálnych služieb v Slovenskej Lupči pripravili spolu s pani učiteľkami regionálnej výchovy zaujímavý program. Pozvali sme ich do našej Regionálnej izbičky, kde dôchodcov privítal pán riaditeľ. Na

úvod zopár slov povedali ôsmačky a potom už nasledoval program žiakov 2. B triedy. Vydaril sa nám výborne, moderátori výborne uvádzali, Betkine huľsičky krásne ladili, básničky odzneli bez chyby, počúvať spev bola radosť, Jakubko s prstekom krásne prepletal,

Matúško pekne zaspieval a Emka úžasne zarecitovala. Starkých sme potešili vyrobenými jablkami a pozdravmi. Po drobnom občerstvení odchádzali starké zo školy s úsmevom. Veríme, že sme potešili ich srdiečka.

Jana Krížová

FOTO: <https://plus.google.com/u/0/photos/103055290152911178408/albums/6208139588396172833?authkey=CJW3zdHFndvCaQ>

Boli sme na exkurzii

Nitra a Levice

V pondelok 19. októbra sme my siedmci šli na exkurziu do Nitry a Levíc. O trištvrte na sedem sme sa všetci stretli pred školou, kde na nás čakal autobus. Keď sme všetci natešení a plní zvedavosti nastúpili, začala sa takmer dvojhodinová cesta do Nitry. Tam nás čakala pani sprievodkyňa, ktorá sa ešte išla pozrieť, či nám niekto neukradol poklad. Zatiaľ sme sa zoradili a vybrali sme sa na Župné námestie. Cestou sme stretli pani sprievodkyňu, ktorá išla s nami. Zastavili sme sa pri soche Pribinu, kde nám o ňom veľa porozprávala. Bolo to pre nás veľmi zaujímavé a všetci sme počúvali. Dozvedeli sme sa aj o Diecéznej knižnici, v ktorej je vraj až 66 tisíc zväzkov v 40 jazykoch. Od Pribinovej sochy sme sa premiestnili k Corgoňovi. Nie, nemyslím teraz pivo, ale sochu. Totiž Corgoň bol jeden hrdina, ktorý zachránil Nitru pred Turkami. A tak ako pomáhal, kým žil, pomáha ľuďom aj teraz ako socha. Keď mu vraj pošúchate palec na nohe a niečo si zaželáte, určite sa vám to splní. Z námestia sme sa presunuli na kopec do Nitrianskeho hradu. Ešte predtým nám pani sprievodkyňa rozdala malé pracovné zošity, ktoré sme museli vyplniť, aby sme našli poklad. V hrade sme navštívili Katedrálu sv. Emeráma,

ktorá sa skladá z troch kostolov – horného, dolného a Pribinovej kaplnky, v ktorej je uložená relikvia sv. Cyrila. Naučili sme sa rozoznávať románsky, gotický a barokový stavebný sloh, ktoré použili pri výstavbe týchto kostolov. Odtiaľ sme prešli do Diecézneho múzea Nitrianskeho biskupstva, kde sme videli vzácne listiny a knihy, napríklad hlaholiku napísané Kyjevské listy, Nitriansky evanjeliár. Tu sme splnili poslednú úlohu. Museli sme vojsť do podzemia, kde sme si pozreli vzácne bohoslužobné sakrálné predmety – kalichy, monštrancie, sviatniky. V podzemí sa nachádzal aj náš poklad. Keď sme ho otvorili, bolo v ňom milé prekvapenie v podobe sladkosti.

Po tom všetkom sme sa vrátili do autobusu. Čakala nás štyridsať-

minútová cesta do Levíc, kde sme navštívili výstavu - vedeckú hračku – rôzne skladačky, robili sme mydlové bubliny, očné klamy, chlapci sa zahráli na stavbárov... Potom nám pani animátorka pripravila aktívnu hodinu na tému Zabudnuté cyrilometodské dedičstvo. Hodinu oživila divadlom, v ktorom som si zahrála aj ja spolu s ďalšími spolužiakmi.

Poslednou zastávkou našej exkurzie bol Hronský Beňadik. Pán farár nám porozprával o histórii miestneho benediktínskeho kláštora aj gotického Kostola sv. Benedikta, opáta. Vo vnútri sme videli výstavu obrazov. Mali sme možnosť vidieť aj hrobku rodiny Koháryovcov. Bola tam zima, ale stálo to za to.

Unavení, ale spokojní sme nastúpili do autobusu a išli domov. Vrátili sme sa plní zaujímavých zážitkov.

Bianka Bučková, 7. B

Exkurzia do Vysokých Tatier

Prišiel dlho očakávaný deň. O ôsmej ráno sme nasadli do autobusu a o necelé dve hodiny nás vítali tatranské štíty. Autobus nás odviezol na parkovisko pod Štrbským plesom. K nemu hore sme si to vyšliapali pešo. Tu sme mali krátku prestávku a dostali sme prvú dávku informácií. Keď sme sa pokochali vyhlídkou na hrebene i doliny našich najznámejších veľhôr, vydali sme sa na cestu. Malá zastávka s výhľadom na športový areál a išli sme ďalej. Najprv naša cesta viedla len lesom, ale potom sa nám ukázal nádherný obraz – nad nami modré nebo, pod nami kosodrevina a pred nami slnečnými lúčmi ožiarený štít. Keď sme prišli ku krištáľovo čistému potoku, urobili sme si krátku prestávku. Potom sme vyrazili k Popradskému plesu.

Do Popradského plesa sme hádzali skalky. Jeden chlapec z inej školy, ktorá tu tiež bola na exkurzii, bude na Tatry asi dlho spomínať, lebo mu do vody spadol ruksak. Našu pozornosť zaujala aj opičia dráha, ktorú by sme si boli radi vyskúšali. Uvideli sme priezračnú modrú vodu, lemovanú vysokými ostrými skalami. Pod pokojnou hladinou Tatranského plesa sa mihali pstruhy. Posadali sme si, najedli sme sa, pokochali sme sa výhľadom a išli sme späť na Štrbské pleso. Tu sme si mohli ísť kúpiť ešte niečo do stánkov a pobrali sme sa do autobusu. Cesta naspäť bola dlhá, no ubehla nám rýchlo. Keď sme odchádzali, pred očami sme mali pohľad na hrebene Tatier a v hlave kopy zážitkov, na ktoré budeme dlho spomínať.

Matej Kmeť, Jakub Váš, Nina Chabaďová, Martin Petko, Dávid Šara, Sára Hlinková, 6. B

Budúci včelári

V spolupráci s miestnou organizáciou SZV a v rámci zapojenia sa do projektu „Hovorme o jedle“ sa v utorok 20. októbra jedna z miestností našej školy zmenila na včelie kráľovstvo.

Množstvo úľov, plástov, včelárskych pomôcok, kníh o včelárstve,

a hlavne vôňa medu prilákali postupne žiakov, ktorí sa prišli na toto všetko pozrieť. Do tajov včelárskeho remesla ich pútavo zasnávoval miestny včelár pán Michal Dávid. Ukazoval, vysvetľoval, púzoval vo včelárskom oblečení a doniesol aj ochutnať niečo zo svojej produkcie. Jeho agátový med chutil nao-

zaj sladko. Aby sme si mohli rozšíriť našu regionálnu izbicu o kútik včelárstva, bol pán Dávid ochotný vzdať sa niekoľkých priam historických pomôcok z rodinnej zbierky. Daroval nám slamený úľ, medomet a stroj na stápanie vosku. Ujo Mišo, ďakujeme!

Zuzana Fillová

INZERCI A

Hľadáme šikovných ľudí do novootvorenej pobočky **Global Finance a.s.** v spolupráci so Zuno bankou. Ak máš chuť pracovať na sebe a rozvíjať sa vo svete obchodu a financií neváhaj a staň sa našim novým kolegom. Viac informácií na telefónnom čísle **0907 852 438**

Náš príbeh divočiny „Vlčie hory“

Na úvod

Každý tvor hrá svoju úlohu vo večnom kolobehu života a smrti. Človek je odpradáva úzko spätý s prírodou. Je len na každom z nás toto uvedenie si vlastnej podstaty, uvedenie si, že každý živý tvor, každá rastlina je nevyhnutnou súčasťou nášho života. Už si ani nevieme predstaviť, čo to je divá príroda. Neexistuje totiž už stáročia. Nikto z našej generácie ani z generácie pred nami ju nezažil. Vo filme Vlčie hory filmári ukázali, že európska divá príroda môže byť rovnako úžasná ako v Afrike. Žije tu zubor, obrovské prehistorické zviera, vlk, predátor a dravec. Vstúpme teda na chvíľu tam, kde človek zabúdi veľmi ojedinele, tam, kde vládne divočina tak, ako ju nepoznáme. Miesto, ktoré ma po vzhliadnutí prírodopisného dokumentu filmára a ochránára divokej prírody Erika Baláza neskutočne fascinovalo. A nielen mňa. V nasledovných častiach nášho seriálu sa so svojou láskou k prírode, s dôvodom návštevy divočiny a zážitkami priamo v nej podelia s nami naši dvaja milovníci prírody, ktorých mená sa dozvieme v závere seriálu.

Územie zvierat a stromov

Ako prichádza noc, éterická hmla sa vnára do lesného porastu starého ako svet sám. Praveké vytie vlka sa ozýva horami, nasledované ďalším a ďalším vlkom. Dole v údolí sa prudko otočí zubor, jeleň trochu odbehne a bobor pláva do úkrytu. Len medveď čaká v predtuche priživiť sa na koristi vlka. Toto je príbeh o jednej z posledných divočín v Európe. Táto krajina bola v minulosti známa ako „Vlčie hory“. Sú súčasťou Východných Karpát, regiónu, rozprestierajúceho sa na území Slovenska, Poľska a Ukrajiny. Je to svet takmer nedotknutý ľuďmi.

Filmári zachytili zubry, obrie bylinožravce, ktoré sa kedysi potulovali rozsiahlou divočinou, šelmy, ktoré opäť oživilo túto lesnú krajinu, rys, datle či salamandry. Bobry, stavajúce hrádze a jazierka, ktoré umožnia život obojživelníkom a hmyzu, jelene, šantiace v lese počas párenia sa, ale aj medvede pri veľkolepej rieke pri ich každodennej snahe nájsť potravu. Zachytávajú húževnatosť zvierat v boji o prežitie v drsnej mrazivej zime. A spomedzi týchto tajuplných zvie-

rat sa filmárom konečne podarilo zachytiť vlka – najplachšie zviera zo všetkých. Tento film ponúka cestu späť do čias, keď európska divočina bola naozaj divoká a živá organická jednotka. Ponúka tiež možnosť pozrieť sa do očí tvorom, s ktorými sme kedysi žili spolu v našej spoločnej minulosti. Toto je život vo „Vlčích horách“.

Príbeh divočiny „Vlčie hory“

Po vzhliadnutí tohto dokumentu som bol okamžite presvedčený, že toto miesto chcem a musím navštíviť. Mať tak dokonalý obraz o tom, čo naozaj skutočná príroda je. Ako sama prirodzene funguje. Len tak mi otvorí reálnu predstavu o tom, ako asi žili samotní naši predkovia v absolútnom súlade s našou planétou v čase, keď náboženstvo vyznávalo len sily dobra a Bohov (ochrancov) prírody, všetkého živého a nediktovalo im žiadne prikázania ako pri dnešných náboženstvách. Jedinou povinnosťou človeka vtedy bolo len žiť, nechať žiť a ctiť všetko živé okolo. Pretože život vókol nich zabezpečoval život aj im samotným. Dlhé stáročia takto mnohé kmene (dnes ich opisujú ako barbarské) dokázali prežívať. A to v súlade s našou matkou prírodou podstatne jednoduchšie a plnohodnotnejšie ako MY dnes. Dnes sú to podmienky pre nás nezlučiteľné s našim konzumným životom. Civilizácia sa postupne diametrálne odklonila od smeru nažívania, k akému bol človek stvorený. K obrazu Božiemu, kde má prevládať láska, mierumilov-

nosť a jednota so všetkým živým na tejto planéte. Ani čo i len jeden jediný, aj ten najmenší mikroorganizmus tu nie je len tak náhodou. Práve naopak. Každá jedna bunka je tu pevným ohniskom v jednej obrovskej, fascinujúcej, do najmenšieho detailu premyslenej a stvorenej reťaze, nazývanej život. Naši predkovia vedeli takto dlhé stáročia prežívať bez ekologických katastrof. Veľmi dobre si uvedomovali, že ak ich sem „niekto“ na túto planétu uviedol do života, tak ich tu nenechal napospas osudu bez ničoho. Všetko, čo k svojmu životu potrebovali, našli okolo seba v prírode. Nemuseli mrhať časom a energiou na špekulácie okolo chémie, farmaceutiky, jadrového výskumu, genetickej modifikácie druhov, za ktoré dnes ľudstvo vynakladá také obrovské úsilie. V konečnom dôsledku mnohé tak vedie k ekologickej katastrofe a samo deštrukcii. Každý z nás by sa mal zamyslieť nad tým, kde ľudstvo a každý z nás smeruje.

Aby som toto všetko pochopil a skúsil sa vrátiť späť, chvíľu žiť len v súlade s prírodou, divokou ako pred niekoľkými storočiami, rozhodol som sa navštíviť Vlčie hory.

Vlčie hory sú divočinou v plnom slova zmysle. Navôkol tam nikde nebol žiadny rušivý element, odvracajúci našu pozornosť od zámeru, za akým sme prišli. Na širokoďaleko, kam len oko dovidí, nebolo nič, čo by pripomínalo civilizáciu. Žiadne komunikácie, iba prirodzené vodné toky s množstvom zátok a bažín. Žiadne rukou človeka vybudované stavby, žiadne stĺpy elektrického vedenia. No prostě nič, len jeden dokonalý komplex prírody, kde má všetko svoje pevné miesto.

A z toho všetkého sála neskutočná energia, ktorej sa treba len vnútorne otvoriť a prijať ju s vedomím, že patrí do našej podstaty. Odmenou je zmes pocitov, ktoré

nemožno prirovnať k ničomu, čo civilizovaný človek dnes pozná. Aj tá najväčšia slasť je proti tomuto doslova len utrpenie, v ktorom nemožno nájsť tú pravú podstatu ľudského bytia. Úžasné ticho, ktoré tam vládne v noci, je také jedinečné, až je počuteľné. Každý jeden zvuk, vydaný nočnou sovou alebo padajúcim konárikom, je neskutočne citeľný. Tak vami zavibruje ako vodnou hladinou hodený kameň. Cítite každú jednu vlnku, až pokiaľ sa nerozplynie. A vy až vtedy zistíte, akým citlivým senzorom je vaše vlastné telo a ako dobre mu dokážete načúvať pri vhodných podmienkach. No dôležitú rolu hrá pri tom aj čas. Tieto pocity nezakúsi človek pri pár hodinovej prechádzke lesom, ale až potom, ako v prírode pod holým nebom strávite noc. Keď sa ráno v nej aj zobudíte na spev vtákov, na bzukot hmyzu a stále nemusíte myslieť na návrat k všednému, ustarostnému životu. Až vtedy zapadnete do kolobehu prírody svojím plným vedomím, a to vám otvára cestu poznania ku všetkým svojim skutočným zmyslom a nie len k tým, o ktorých nás učili v škole. Mnohí ľudia, zaoberajúci sa duchovnom, čerpali silu a poznanie v prírode, na izolovaných miestach, kde sa v stave absolútneho pokoja mysle sústredili na poznanie, ktoré dnes moderná veda môže už len pokorne potvrdiť, uznať, ale nikdy nedokáže vysvetliť. Človek má v sebe neskutočne obrovský potenciál, ktorý však potlačili do úzadia výtobytné techniky, pozvoľna ho donútili upustiť od takéhoto rozjímania. Technika nám mnoho vecí uľahčila, ale zároveň mnoho vzala. Naše zmysly, mozog aj duša sú len orgány, ktoré keď prestaneme používať, tak zakrpatujú ako svaly človeka, odkázaného na invalidný vozík. Nič z tohto si ale neuvedomíme, pokiaľ budeme sedieť doma, čakajúc, že nám o tom povedia v „TV“. Za poznaním musí človek ísť a hľadať. Ja môžem dnes zodpovedne vyhlásiť, že vo Vlčích horách toho nájdete omnoho viac, ako by ste čakali.

A tak vstúpte s nami tam, kde človek zabúdi veľmi ojedinele, tam, kde vládne divočina tak, ako ju nepoznáme.

Pokračovanie v budúcom čísle

**Na základe zápisov autora
a internetu spracovala I.D.
Foto internet**

Z Knižnice Ženského magazínu (11)

V živote prežíva človek rôzne udalosti. Sú skutočnosti, ktoré v mladosti znamenajú trápenie a neprijemnosti, no pri ich hodnotení s odstupom času, v staršom veku sa môžu zdať veselými, až komickými. Jednou z takých skutočností môže byť aj prvé rande. Čo znamená vlastne rande? Nuž verte či neverte, ono sa to síce nezdá, ale môže to byť malá veda. Niekedy je to dokonca zložitejšie ako zvládnuť v živote hocičo iné. Bohužiaľ, jednoznačná odpoveď neexistuje, lebo to, čo môže byť pre jedného rande vážnym rozhodnutím, pre druhého môže znamenať len nezáväzné stretnutie. Najideálnejšie je, ak je účel stretnutia vopred deklarovaný – aspoň náznakom, správaním – a obom jasný. Prvé rande môže byť stresujúcim okamihom zvlášť pre tých, ktorí sa naň pripravujú s veľkou zodpovednosťou. Ako prežívala svoje prvé rande a ako ho zhodnotila po čase, spomína Darina vo svojich tridsiatich štyroch rokoch. George Bernard Shaw, anglický dramatik a esejista, nositeľ Nobelovej ceny povedal, že milenc je človek,

ktorý pomáha v ťažkostiach, do ktorých by sme sa neboli dostali, keby sme milenca nemali. Či je to v živote tak, môžete posúdiť po prečítaní nasledovného príbehu.

Prežívala som hotové muky

Bol vysoký, mal čierne kučeravé vlasy, modré oči a neodolateľný úsmev. Po letnom zoznámení sa na akomsi mládežníckom podujatí ma pozval na schôdzku. Zaimponovalo mi aj to, že nenavrhol stretnutie v parku na lavičke ani pod hodinami na korze, ale v kaviarni drahého hotela. Takže rande? Už tri dni predtým ma chytala triaška. Všetko mi padalo z rúk, chodila som s neprítomným pohľadom, snívajúc o veciach budúcich. Kúpila som si najmodernejší rúž farby, ladiacej s lakom na nechty, očné tieň a drahý parfum. Keď som však otvorila šatník, zdúpnela som. Nič mi nepripadalo dost vhodné na takú príležitosť. Zrazu mi padol zrak na utešené azúrovo modré šaty z čínskeho hodvábu, ktoré mi moja starostlivá a láskavá mama ušila k narodeninám. Po krátkej úvahe som usúdila, že sú síce

absolvovať pre mňa významnú, dejinnú udalosť. Z bielizníka som vydolovala nadýchanú spodničku. Vopred odmietam podozrenie, že by som bola rátať s jej predvážaním. Vtedy to nebývalo na prvom rande zvykom – tí skôr narodení mi isto dajú za pravdu. Bola som iba presvedčená, že pod elegantné šaty patrí kvalitná bielizeň. Prišiel deň D. Po nadľudskej námahe účes ako-tak zodpovedal mojej predstave o dokonalosti, make-up bol perfektný, a tak som vplávala do ulíc. Srdce až kdesi v hrdle a vôbec ma neznepokojovali podozrivé zvuky spod kabáta. Až keď som si v šatni vyzliekla kabát, div som neskaamenela. Krásne šaty boli na mne nalepené, akoby ma práve vytiahli po nedobrovoľnom kúpeľi z jazerá. Skúšala som sukňu odlepiť od spodničky. Márne! S praskotom priskakovala späť. Čo najnenápadnejšie som sa šuchla do kaviarne a zakotvila som pri najbližšom stole. Mój nápadník nadšene na mňa mával od stola na druhom konci miestnosti. Nonšalantným gestom som ho pozvala, aby si prisadol ku mne. Rozhliadol sa a zhodnotil moje rozhodnutie: „Toto nie je

práve najlepšie miesto!“ „Mne vyhovuje,“ vyhlásila som rozhodne. „Ťahá od dveri,“ povedal po chvíli povrchnej konverzácie. – Je to asi hypochonder – pomyslela som si znechutene. „Mám rada prievan,“ odvetila som, nasadiac očarujúci úsmev, „je to zdravšie ako dýchať zafajčený vzduch!“ Po chvíli mi na odhalených ramenách nasakovala husia koža. Konverzovať a tváriť sa milo, keď hrozí drkotanie zubov, pleť nadobúda fialkovú farbu a spoločník sa hniezdi, lebo mu prefukuje uši?! Zbohom, moje vysnívané predstavy! Napokon som ho požiadala, aby mi zo šatne priniesol kabát. Z očí som mu čítala o mne mienku ako o rozmaznanej a nevyspytateľnej osobe. Kabát som si posediacky obliekla a až potom som sa odvážila vstať. Druhú schôdzku sme viazali na telefonickej rozhovor. Logicky, nič z toho nebolo. Horko som potom ľutovala, prečo som bola taká upätá a neobrátila som všetko na žart, že ma zradili elektrostatické náboje. Zrejme to tak malo byť. Po rokoch sme sa stretli a s úsmevom sme si spomenuli na naše rande z mladosti.

Upriavila Eva Horšká

Zomrel Roman Kaliský

Slovenská novinárska obec, ale aj verejnosť, prišla o významnú osobnosť. Vo veku 93 rokov zomrel dlhoročný novinár, publicista a redaktor Roman Kaliský.

Narodil sa 23. septembra 1922 v Slovenskej Lupči.

Študoval na gymnáziu v Banskej Bystrici a neskôr v Liptovskom Mikuláši, kde v roku 1943 zmaturoval. V tom istom roku začal študovať chemickotechnologické inžinierstvo na Slovenskej vysokej

škole technickej (SVŠT) v Bratislave, štúdium prerušil a zapojil sa do Slovenského národného povstania (SNP).

Po skončení druhej svetovej vojny sa stal redaktorom Práce, kde pôsobil do roku 1948, potom bol šéfredaktorom denníka Ľud a od roku 1953 bol dramaturgom slovenského dokumentárneho a neskôr hraného filmu.

Pre postoj k augustovým udalostiam v roku 1968 a nasledujúcej normalizácii bol politicky diskriminovaný a nesmel publikovať.

Po politických zmenách v novembri 1989 a páde komunistického režimu sa vo februári 1990 stal riaditeľom Slovenskej televízie. Na tomto poste pôsobil do augusta 1990 a odvtedy sa trvalo venoval len novinárskej a publicistickej tvorbe.

Podieľal sa na vzniku Slovenského syndikátu novinárov

Roman Kaliský knižne debutoval v roku 1962 zbierkou reportáží Dlhá cesta, v ktorej zachytil vývinový proces slovenskej spoločnos-

ti od konca vojny až do obdobia budovania nového spoločenského zriadenia.

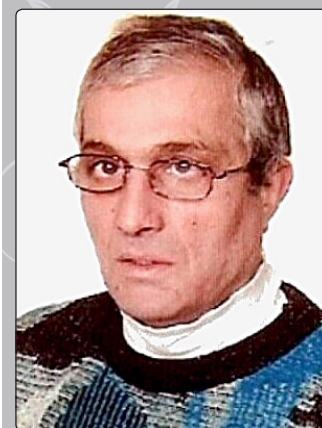
Druhá kniha literárnych reportáží z roku 1963 Obžalovaný, vstaňte! priniesla príbehy zo súdnych siení. Dočkala sa piatich vydaní, z toho jedno bolo české a jedno maďarské.

Je spoluautorom knihy esejí o Slovenskom národnom povstaní (SNP) Konfrontácia (1968) a autorom televíznej hry Koniec a začiatok, uvedenej v tom istom roku.

Zdroj: internet, spracovala ED

Spomienka

2. novembra 2009 dotýklo srdiečko nášmu drahému otcovi

Jánovi Bartošovi.

Pri príležitosti 6.výročia spomíname na Teba, otec, v modlitbe a prosíme o ňu aj tých, čo ťa poznali a mali v úcte.

Za rodinu ďakujú manželka, dcéra a synovia s rodinami.

Opustila nás

Vo veku 86 rokov zomrela v Bratislave naša rodáčka pani Zdenka Orbanová, rod. Holéciová

Naše šachové úspechy

Projekt Šach na školách

Naša škola je zapojená do projektu Šach na školách, ktorého cieľom nie je len vychovať šachistov, budúcich veľmajstrov, ale pomocou tejto strategickej hry rozvíjať osobnosť mladého človeka a naučiť ho logickému mysleniu, predstavivosti, trpezlivosti a pracovitosti. Neskôr zistí, aké dôležité je plánovanie a stratégia.

Aj v tomto školskom roku sa žiaci mohli prihlásiť na šachový krúžok a venovať sa viac tejto kráľovskej hre. Naše rady sa rozšírili aj o nových prváčikov, ktorí už usilovne trénujú, aby si mohli zasúťažiť so svojimi staršími spoluhráčmi.

Pokročili šachisti sa zúčastnili v októbri na dvoch súťažiach – 24.10. na seriáli Talent v Liptovskom Mikuláši a 28.10. na školských Majstrovstvách okresu BB

v zrýchlenom šachu. V druhej súťaži sme získali v kategórii dievčat všetky tri ceny, o ktoré sa zaslúžili Kristína a Tereza Povalové. Kris-

tína postupuje do krajského kola. V súťaži škôl postupujeme na kraj z pekného tretieho miesta, ku ktorému dopomohol spolu s Kris-

tínkou aj Dávid Baer. Víťazom blahoželáme a v krajskom kole držíme palce.

Foto+ text D. Haviarová

Plavecký kurz

V dňoch od 20. do 28. októbra 2015 absolvovali tretiaci, štvrtáci a šiestaci našej školy plavecký kurz v Krytej plavárni na Štiavnickách. Jeho cieľom bolo naučenie, zdokonalenie a prehĺbovanie znalostí troch plaveckých spôsobov a odstraňovanie nesprávnych pohybových stereotypov.

Foto+text D. Haviarová

